

Nr 1 2025

Exo

Om och kring Helsingborg

Framtidens bibliotek

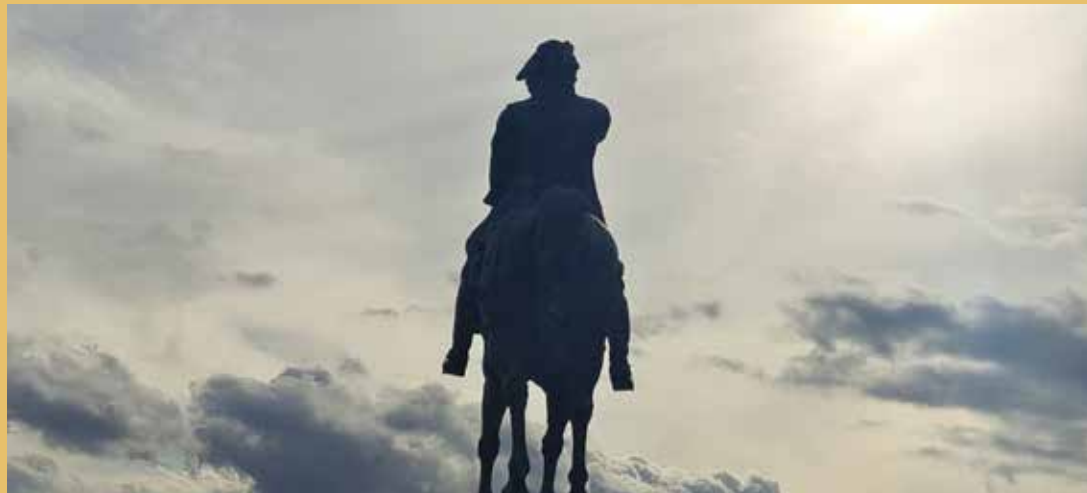
- Bygger till och bygger om

Starka kvinnor

- Kvinnor som banade vägen

Råå vattentorn

- Tornet som aldrig användes

Himlaryttare

Eddie Olofsson

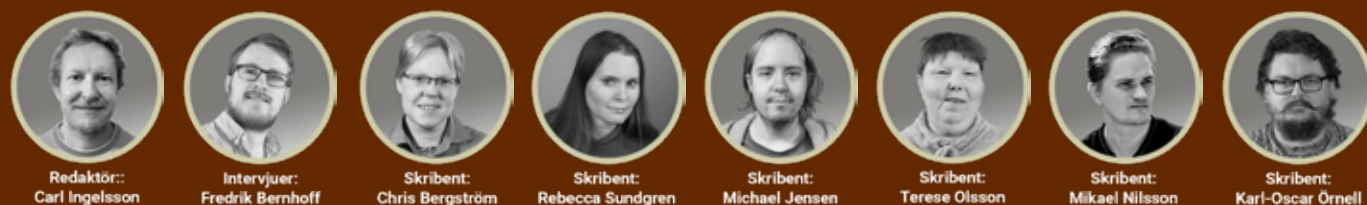
Hur mås det?

Eddie Olofsson

Redaktion

Omslag - Pernilla Gormélius

Alla idéer till artiklar kommer från deltagarna; vid frukostbordet, funderingar, samtal m m. Handledarna hjälper till med genomförandet av det redaktionella arbetet och som bollplank. Tillsammans skapar vi Exo.

Carl Ingelsson

Tacksamhet och sårbarhet. Dessa ord var de jag kom att tänka på när jag för en tid sen vattenfastade ett par dagar. Även andra insikter och funderingar gick igenom mitt huvud. Första dagen gick bra, men det kändes ett sug på kvällen även om det inte var nåt större problem med hunger. Då tänkte jag på att vi även har en psykisk hunger, att man äter mer som något att göra, ungefär som rökaren tänder en cigg för han annars blir rastlös.

Nästa insikt var när jag lagt mig. Jag kände hungern slita i magen och tänkte på alla människor som tvingas lägga sig och kanske sina barn hungriga. Inte bara fattiga eller hemlösa, utan många miljoner jorden över som lever i krigs- eller svältzoner, utan att veta om de kan få mat nästa dag. Då tänkte jag på tacksamhet. Att som de flesta i Sverige (dock färre och färre) kan äta sig mätta varje dag, inte bara en utan både två och tre gånger. De flesta (dock färre och färre) kan välja vad man vill äta, mat från hela världen, affärerna är överfulla av mat. Vi ska vara väldigt tacksamma, det är mycket vi tar för givet.

På andra natten hade jag svårt att sova, kände mig vimmelkantig och illamående, så jag bröt fastan på morgonen, det tog halva dagen att bli människa igen. Då tänkte jag på sårbarhet. Tänk så lite det krävs för att slå ut en människa, ingen mat på några dagar så är man ute ur spelet.

Vi är väldigt privilegierade. Vi (dock färre och färre) har tak över huvudet, rent vatten, mat, skolor, sjukhus, saker som vi tar för givet men som många miljoner människor saknar. Vi bör förutom att vårda dessa basbehov vara tacksamma men också medvetna om att vi är sårbara i en föränderlig värld där allt kan hända. Och händer!

Sid 4..... Stadsbiblioteket

Sid 10..... Bilden

Sid 12..... Mixat

Sid 14..... Starka kvinnor

Sid 18..... Mellanlandningar

Sid 22..... Galleri

Sid 24..... Råå vattentorn

Sid 28..... Mixat Hbg

Sid 30..... Torghandel i Hbg

Sid 34..... Decamerone

Sid 36..... I huvudet på...

Sid 38..... Om vampyrer

Sid 43..... Att ha praktik

Sid 44..... Helsingborg 100 år sedan

Sid 46..... Ur läkarjournalen

Sid 4

Sid 12

Sid 14

Sid 18

Sid 24

Sid 30

Sid 34

Sid 36

Sid 38

Sid 43

Sid 44

Lyssna på ledaren här

Exo ges ut två gånger om året av DV Media, Vård- och omsorgsförvaltningen i Helsingborg.

Ansvarig utgivare: Sofia Andersson **Redaktör:** Carl Ingelsson **Mail:** dvmedia.vof@helsingborg.se

Facebook: www.facebook.com/dvmedia.hbg **Hemsida:** www.dvmedia.se

DV Media är en daglig verksamhet för personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning

Framtidens bibliotek

Vi hade precis varit i källaren på biblioteket för att fotografera tidningar till en annan artikel här i tidningen (Helsingborg för 100 år sedan). Vid fikan pratade vi om biblioteket, hur det skulle bli med den stora ombyggnaden. För det är inget litet projekt, det innefattar många aktörer, det är en stor samordning som kräver en minutiös planering. Vi tyckte det var intressant, så vi tog kontakt och fick ett samtal med Josefin Andersson, projektledare för verksamheten.

Josefin möter upp i entrén med ett vänligt leende, och vi går genom det nu 60 år gamla biblioteket till rummet där vi ska samtala. Jag tänker att det är ett fint bibliotek vi har, och noterar att det är mycket folk överallt, i soffor, i café, bokhallen, tidningsrum etc, biblioteket är välbesökt och väl-använt. Vi sätter oss ner i ett rum som än så länge har delvis sundsutsikt och börjar prata.

- Vad är orsaken till ombyggnaden, var det något som saknades?

- Ja, det var lite olika orsaker. Huset är byggt 1965 så det har ju några år på nacken nu, vi firar 60-års jubileum i maj. Det byggdes för den verksamhet som man bedrev i bibliotek på den tiden. När det öppnade var det ett ganska nytt och häftigt bibliotek som uppmärksammades mycket, både för sin arkitektur och för verksamheten som man hade. Man hade till exempel en plats där man kunde lyssna på musik, och så hade man ett av de första bibliotekskaféerna i Sverige. Men sen har ju åren gått, och sen det öppnade så har Helsingborg nästan fördubblat antalet invånare.

Idag bedriver vi också delvis en annan typ av biblioteksverksamhet än man gjorde då, så lokalerna är inte riktigt anpassade utifrån de behov vi har idag, och vi är ganska trångbodda.

Idag efterfrågas det mer studieplatser med bokningsbara grupprum, och det har vi inte möjlighet att erbjuda idag. Traditionellt sett så var ju biblioteket den här tysta platsen med stort fokus på läsning och det är ju fortfarande jätteviktigt såklart. Men idag är vi ju också en viktig mötesplats och mötesplatserna är ju kanske inte lika tysta, de låter lite mer, och då krockar de behoven med varandra. Därför har vi behov av större yta så vi bättre kan möta alla behov.

Sen har vi också lite mer handfasta problem, en hel del arbetsmiljöproblem, inte bara för oss som personal, utan även för våra besökare. Till exempel är ventilationen underdimensionerad och luftkvaliteten är inte så bra, det blir till exempel väldigt varmt på sommaren. Uppdraget handlar ju inte bara att

Fredrik Bernhoff

Carl Ingelsson

www.dvmedia.se

Bilder: Schmidt Hammer Lassen

Länk till intervju

Länk till info om ombyggnaden

Länk till Dialog Helsingborg

Josefin Andersson, projektledare för verksamheten.

bygga ut biblioteket i Stadsparken ner mot Järnväggsgatan. Man ska ju också renovera det befintliga stadsbiblioteket.

- Ni har planerat att preliminärt starta projektet hösten -25. Hur kommer ni att göra, kommer biblioteket att stängas ner helt under tiden?

- Än så länge så vet vi inte exakt när, men under senhösten kommer vi att ha helt stängt under max åtta veckor. Då tömmer vi biblioteket och flyttar till våra tillfälliga lokaler på Carl Krooksgatan 24, där stadens servicecenter tidigare har varit, i gamla polishuset. Vi kommer att finnas där under hela byggtiden, och områdesbiblioteken kommer att vara öppna. Om tidsplanen håller så hoppas vi kunna öppna det om- och tillbyggda biblioteket sommaren -28.

- Finns det verkligen så mycket plats i de tillfälliga lokalerna?

- Idag har vi ungefär 3000 m2 publik yta, och där kommer vi ha 1000 m2, så det blir ju i en mindre skala. Det kommer att vara färre böcker på hyllorna, man kommer få reservera och beställa material. Men vi ska fortfarande vara ett fullservicebibliotek.

- Byggnaden fyller 60 år i år, hur kommer ni att förena nytt och gammalt i en bra mix?

- Det är en viktig fråga, det är ju ett jättevackert och fantastiskt hus som vi har idag, men det är inte K-märkt. Dock finns det ett visst bevarandeskydd, mer exteriört än interiört. Vi kommer att försöka behålla och bevara så mycket som möjligt. Vi kommer att ändra funktioner, det innebär att vi kanske

behöver ta ner en del väggar och så, det kommer att öppnas upp en del. Men samtidigt har vi också möjlighet att helt bevara bokhallen.

Vi är måna om att bevara så mycket som möjligt, vi har faktiskt en hel del originalmöbler som ska renoveras. Och bärande element där det är furu ska det fortsatt vara furu, där det är omålat tegel ska det fortsatt vara omålat tegel och så vidare. Vi har också med oss stadsantikvarierna så att vi inte går för långt utan verkligen är varsamma. Man ska ju koppla ihop byggnaderna, och då blir det ju ett ingrepp i fasaden. Där kommer den nya huvudentrén, hubben, att placeras. Så en del förändringar blir det.

Det är också väldigt viktigt att det här huset ska ta så lite parkyta som möjligt och smälta in i parken, så på den här tillbyggnaden kommer det att finnas en takpark som alltid kommer att vara tillgänglig.

- Det här glastaket med de röda profilerna är inte från 60-talet?

- Nej, det kom till på nittioalet, men det är av samma arkitekt, Jörgen Michelsen, som ritade biblioteket. Men taket kan bytas ut till något liknande, vi har nämligen ganska mycket problem med vattenläckage och värmestrålning och så. Men taket är en viktig "årsring" i byggnaden.

- Hur tänker ni miljö- och hållbarhetsmässigt?

- Hållbartstänket var ett viktigt kriterium i arkitekt-tävlingen. Man skulle tänka både miljömässigt och ekonomiskt, och i förhållande till byggnaden vi har idag.

Nu är vi inne i en projekteringsfas där PEAB som är byggherre, tillsammans med arkitekterna ska förädla och hitta ett sätt att bygga deras vision. Materialval har varit en viktig fråga, att till exempel inte använda så mycket betong och använda mycket trä. Hur kan man göra en smart ventilation? Hur ta tillvara på material och hur ska vi värma upp huset och sådana saker.

Byggnaden ska vara flexibel och ska kunna förändras enkelt utifrån att verksamhetens behov kan ändras. Vi bygger ju fortfarande ett bibliotek med böcker och bokhyllor som tar en stor del av rummen, och vi vet ju inte hur det ser ut om 20-30 år. Då ska det vara lätt att kunna ändra om lokalen. Flexibiliteten har varit jätteviktig i det här projektet då vi vet att det finns en osäkerhet kring vissa saker. Vi ska inte bygga någonting som inte relativt enkelt kan förändras.

En annan viktig prioritering i det här arbetet har varit att jobba nära helsingborgaren, alltså det vi kallar för invånar-involvering. Vi har gjort många intervjuer och vi har haft workshops. Vi har nog pratat med omkring 2000 helsingborgare för att kartlägga deras behov och hur de vill använda ett bibliotek, vad som är viktigt för dem och hur vi kan möta dem. Och resultatet av det har varit med genom hela processen när vi tog fram kriterierna för arkitekt-tävlingen, där vi bestämde vilka funktioner vi skulle ha i biblioteket. Vi bygger ju huset för helsingborgarna. Kan också nämna att juryn var helt enig om det vinnande bidraget från Schmidt Hammer Lassen. De har ritat många bibliotek tidigare, så det kändes bra.

- Vad kommer det då att kosta för ombyggnaden? Har ni räknat med oförutsedda händelser som ju brukar dyka upp? Slutnotan brukar ju alltid bli högre.

- Budgeten från början (2019) var på 100 miljoner för att renovera det här huset och 200 miljoner för om- och tillbyggnad. De pengarna har räknats upp till 375 miljoner på grund av inflationen och att kostnader har ökat. Nu ligger budgeten på 440 miljoner för allt, det inkluderar även takparken och förändringar i gatumiljön och en ny lekplats. Vi bygger ju ut där lekplatsen finns idag.

Sen vet vi ju inte riktigt vad vi stöter på i det här huset eftersom det är byggt 1965. Men vi vet idag att den här tidsplanen och budgeten håller.

Vi har också haft en process där vi har krympt projektet lite grann proportionerligt. I tävlingen var tillbyggnaden och hubben 3000 m2, nu är den runt 2500 m2. Vi har arbetat om det tillsammans med arkitekterna och tycker nu att vi faktiskt har ett bättre förslag idag, ett effektivare som blivit bättre. Den andra stora delen som försvann i den här omarbetningen var ett underjordiskt parkeringsgarage som skulle ha legat under tillbyggnaden, men istället så kommer det finnas lite fler parkeringsplatser på Bollbrogatan och Carl Krooks Gata.

-Har det blivit tillräckligt med plats för lagerytor? Ni är trångboddad som du nämnde, källaren har varit fullpackad. Har man har tänkt framåt även där?

- Ja, vi har ett kriterium som innebär att vi inte vill ha någon publik verksamhet i vår befintliga källare, våra besökare ska inte behöva vara i källarplanet. Det är inte så trevligt för någon, där finns ju inget dagsljus, det är svårt att hitta, mycket är utspritt på flera ställen. Så hela den befintliga källaren kommer att vara en lageryta med förråd och möbelförråd. I den nya byggnaden kommer det vara en sorteringsmaskin i den lite mörkare delen, där finns miljörum, mottagning, lastzon mm. Jag tror inte det kommer vara något problem för oss med lagerytor. Vi kommer också att behålla de tre skyddsrummen som finns i källaren idag.

Så här kommer Stadsbiblioteket att se ut när det står klart förhoppningsvis sommaren -28.

Takparken ovanpå den tillbyggda delen.

- Parken på taket, du nämnde att det kommer att vara tillgång dygnet runt, både från norr och söder. Ni är inte oroliga för att det ska bli ett önskat häng där?

- Nej, det tror vi inte. Trygghet är en jätteviktig faktor som är med när man gestaltar den här takparken och utemiljön i parken, liksom synlighet och upplysning. Det ska vara bra upplyst och så, men det går ju aldrig att gardera sig. Både arkitektfirmans och stadsbyggnadsförvaltningens landskapsarkitekter jobbar väldigt mycket med de frågorna, kring trygghet i parken. Det är ju en takpark för invånarna.

Sen är trygghet en jätteviktig fråga även inne i biblioteket. Där tänker vi att man till exempel har glasdörrar i mötesrum som man kan se in i, och att man inte har för höga bokhyllor så att man kan se genom lokalen. Det ska inte vara platser där man kan gömma sig. Sen ska man samtidigt känna att man kan vara ifred också. Det är viktigt att tänka på människors integritet. Men trygghet är oerhört viktigt.

Dessutom kommer det att finnas en bistro/ett café i biblioteket som kan ha uteservering i takparken. Och de skulle kunna ha andra öppettider än biblioteket. Men upphandlingen om vem som ska driva restaurangen är inte gjord ännu.

- Hur rustar ni för en mer digital framtid med ombyggnaden? Jag såg på ritningarna att det fanns både inspelningsstudio och labb?

- Ja precis, det är lite spännande. Labben är en sådan sak som har kommit upp mycket i i våra involveringsarbeten, att man önskar platser i biblioteket där man kan lära sig på annat sätt än genom att läsa. Labben riktar sig mot en mer vuxen publik, vi brukar säga från 13 år och uppåt. Vi har tänkt oss fyra stycken labb. Det första är något som vi har utforskat lite kring, vi kallar det för ett demokrati-labb. Det ska vara en plats för samtal där helsingborgarna kan vara med och påverka vilka teman man ska jobba med och vad man vill ha för innehåll.

Vi tänker oss också ett kreativt labb för att skapa och återbruka, med fokus på återbruk, där det också kan finnas möjlighet att låna en symaskin. Men också att umgås och skapa tillsammans, lära känna nya människor och dela med sig av saker man själv är duktig på.

Vi har även något som vi kallar för kökslabb; det kan vara en plats för samtal där man kan laga mat eller jobba tillsammans. Man skapar den här känslan av att vara i ett kök och göra saker tillsammans, något åt det hållet. Vi behöver utforska det lite mer.

Sen finns det ett mer teknikinriktat labb där vi tänker oss att det finns lite mer avancerade datorer och datorprogram, även 3D-skrivare. Det ska vara ett levande utrymme som ska kunna ändras utifrån omständigheterna. Vi vet ju inte vad som är avancerad teknik 2028 då utvecklingen går så snabbt. Men det ska vara en möjlighet att prova

på teknik på olika sätt.

Och så inspelningsstudio. Det är väl det vi egentligen minst har definierat än. Det skulle kunna vara en plats där man kan spela in poddar eller klippa film, men inte en avancerad musikstudio. Mer att jobba med ljud på olika sätt och kanske spela in en tiktok eller en podd. Studio ska också vara ljudisolerad så att det kan låta utan att det låter ut i resten av lokalerna.

Det var labben för de unga och vuxna, du pratade om labb för barn också?

- Labben för vuxna kommer att ligga i den ursprungliga byggnaden, men i tillbyggnaden kommer den största delen vara för barn och familj. Där kommer det att finnas ett kreativt rum/labbar som blandar både lite digitalt med traditionella saker som att pyssla med lera, färg och att kunna måla. Sen blir det ett rum för fokus och rörelse, det kan låta lite motsägsfullt, men där barn som är lite rastlösa kan få komma in och uppleva saker, hitta ett lugn eller kanske krypa igenom en tunnel för att bli av med lite energi. Alltså ett rum som kan bidra till att det blir lite lugnare i resten av barnavdelningen. Dessutom kommer det att finnas ett sagorum där man kan ha sagostunder på ett nytt och spännande sätt, med mera. Tanken är ju att de här labben ska kunna vara föränderliga, alltså utifrån vad behoven är så ska man kunna fylla dem med nytt innehåll. Men när vi öppnar tänker vi att det blir det så här.

Man har ju de senaste 20 åren stängt ner vart fjärde bibliotek. Varför väljer vi i Helsingborg

att satsa på nytt med tanke på utvecklingen? Ser ni någon trend?

- Ja, egentligen ska du ställa den frågan till politiken, men man kan ju säga att vi bryter ju verkligen mot trenden, som är att man lägger ner områdesbibliotek och så. Politiken beställde en områdesbiblioteks-utredning som var klar -22, och den pekade ganska tydligt ut att det saknas biblioteksverksamhet i Mariastaden och på Planteringen. Man tittar på hur staden kan ha verksamhet för att stärka olika områden, och då ser man att bibliotek har en viktig funktion, både som mötesplats och som en demokratisk plats. Om jag ska vara ärlig och backar tillbaka i tiden så har vi kanske haft lite sämre resurser, men nu hämtar vi ju hem det rejält så att säga. Man gör ju jättestora satsningar i Helsingborg.

För tre år sedan så invigde vi vår nya biblioteks-buss. För ett år sedan så flyttade vi biblioteket på Idé A Drottninghög till nya helt nybyggda lokaler. Och nu om vi lyckas med det, vi har inte fått uppdraget än, ska vi öppna ett bibliotek i Mariastaden. Vi får tillgång till lokalerna i november, sen om vi inviger det i år eller i början av -26 vet vi inte riktigt än. Ambitionen finns också för att öppna ett områdesbibliotek på Planteringen, så man satsar ju verkligen på bibliotek i Helsingborg, vilket är jätteroligt.

Så att man omsätter behoven från utredningen i praktiken är ju fantastiskt roligt, det är väldigt spännande att arbeta i en verksamhet där man satsar på det viset.

Mosque Country Tayeb, Muskat i Oman. Att välja att stanna några dagar i stället för att bara mellan-landa gör att man kan få se saker man aldrig skulle fått se annars.

Bild: Christopher Clarkson

MIXAT

Sveriges minsta klimatrörelse

Nu ska snart panten höjas. Glasflaskor har vi faktiskt lämnat tillbaka ända sen 1885, som första land i världen. Men hur länge har vi lämnat tillbaka PET-flaskor och burkar? Bolaget Returpack bildades 1982, men det skulle dröja ytterligare ett par år innan pantsystemet kom igång på allvar. Det var en hel del att tänka på innan starten, särskilt att utveckla automater och se till logistiken. Men den 21 mars 1984 startade man, så det har funnits i över 40 år nu.

Det har varit en lyckad verksamhet. 2024 pantades drygt 2,8 miljarder burkar och flaskor. Det innebär ett minskat klimatavtryck med ca 210 000 ton koldioxid, vilket är ungefär vad en stad med ca 15-20 000 invånare släpper ut under ett år. Målet är att återvinna 90%, för närvarande ligger vi på 87,6%. Man hoppas att den höjda panten ska vara en morot så att målet kan nås.

Näsduksträd

Har du hört talas om näsduksträd? Det anses vara ett av de vackraste träden som blommar i världen. Det kommer från Kina och är sällsynt, finns bara i några trädgårdar i Sverige. Det unika är att trädet inte har några kronblad, utan två olika stora stödblad, som gör att det ser ut som näsdukar som hänger på tork.

Vi kapitulerar inte!

Vid slaget om Bohus fästning 1678 var det dåliga odds för svenskarna. Omkring 600 soldater inne i fästningen och 15 000 danska och norska soldater som tänkte inta den. Dock saknades inte manna-mod, alla officerare förband sig under ed att inte kapitulera. Belägringen varade under två månader, och den gamle veteranen från 30-åriga kriget, generalen Harald Stake, mottog ett brev med krav på kapitulation från sin motståndare Gyldenlöve. Stake blev mäkta förgrymmad och skickade tillbaka följande inte helt diplomatiska svar:

*Sittjande skitande fick jag ditt brev;
ju mera jag läste, ju mera det drev.
Marken var bar och det fanns intet löv.
Därför tog jag ditt brev och tårckad min röv*

Svaret kunde inte misstolkas. Belägringen blev hård, men vissa förstärkningar kunde komma fram under tiden. Det ryktas att Stake som bör ha varit 80 år vid tillfället lyfts upp på sin häst för att leda ett utfall med svärd i hand, vilket lyckades. Hur gick det då? Danskarna drog sig tillbaka när svenska trupper anlände. Fästningen klarade sin 14:e och svåraste belägring. 300 svenskar fick sätta livet till mot 3000 danskar och norrmän.

Är bröd bra för änder?

Att gå i parken och mata änder är alltid trevligt men vad kan man egentligen mata en and med? Och kan man mata dem med bröd? Svaret är nej, man ska inte mata en and med bröd.

Bröd innehåller inte den näring som änder behöver och kan leda till sjukdom och/eller undernäring då anden äter bröd i stället för det den behöver äta.

Det man däremot kan mata dem med är bland annat: Solrosfrön, korn, havre, vete, majs, ärtor, hackad sallad och fågelfröblandningar. Så inget bröd för änder. Annars gör ni dem en björntjänst!

Källor:
Botaniska.se
torehartung.se
Wikipedia
Pantamera.se

Bilder:
Wikimedia commons
Creative commons
www.dvmedia.se

Tavlorna med gråtande barn

I Sverige under 1970-80-talet fanns en populär tavelserie vid namn Gråtande Barn, som just föreställde barn som gråter. Tavlorna var målade av konstnären Bruno Amadio från Italien som målade ca 65 tavlor med både flickor och pojkar. Bilderna började massproduceras och såljas utomlands redan under 50-talet, dock utan konstnärens vetskap.

Tavlorna har en lite mörk historia då de sades vara baserade på föräldralösa barn, och detta väckte känslor hos folk. Brunos populära tavlor inspirerade även andra konstnärer att göra samma sak, men de sålde inte alls som Brunos. Hans tavlor trycktes i mängder runt om i världen, bland annat i Europa och Latinamerika. Enbart i Sverige såldes det 1,3 miljoner kopior. I Sverige på 70-talet fanns tavlorna överallt; i privata hem, vårdcentraler, kontor, restauranger mm.

Det spreds många myter om tavlorna som påstod att det vilade en förbannelse över ett av pojkmotiven. En var att när Amadio målade av alla barnhemspojskar ska hemmet ha brunnit ner med alla barnen. Detta då Amadio hade ingått ett avtal med djävulen eftersom han inte blivit erkänd som konstnär. En annan myt var att Amadio adopterat ett av barnen från Madrid, trots varningar från en präst att bränder bröt ut överallt där pojken befann sig. En dag brann konstnärens ateljé ner och pojken var försvunnen. På 80-talet rapporterade engelska medier om en brand där endast en målning av ett gråtande barn hade klarat sig, och enligt en brandman var det inte första gången. Följden blev masshysteri, många vittnade om hur tavlorna fört otur, död och bränder med sig. Att en förbannelse vilade över tavlorna var alla överens om. Man brände också upp 2.500 tavlor.

Fanns det nån sanning i dessa myter då? Allt tyder på att han aldrig målade av några riktiga personer, utan använde sig av en docka han klädde i olika kläder. Inspirationen hämtade han från en bok med Anders Zorn-målningar. Oturen då? Ja, han berättade för en person som besökte honom i hans ateljé 1979 att han var bitter då han inte fått den ersättning han hade rätt till. Så han gick miste om mycket med tanke på de miljontals tavlor som såldes. Det kan man ju kalla otur...

Starka kvinnor

ur Helsingborgs historia

Kvinnor har alltid fått kämpa i motvind, mot rådande normer och fördomar. Det har krävts både styrka och övertygelse, tålamod, vilja och envishet, men framför allt mod för att kämpa för sina rättigheter och jämlikhet. Och än är vi inte där vi borde vara. Helsingborg har haft sin del av dessa fantastiska kvinnor som gått före och visat vägen. Mycket kan skrivas men lite får plats. Dock tittar vi på några av dem i denna artikel.

Nanny Palmkvist var folkskollärare, pedagog och rösträttspionjär. Hon föddes 1862 i Torrlösa nära Svalöv och var döpt till Johanna, men hon kallade sig för Nanny i hela sitt vuxna liv. Nanny Palmkvist utbildade sig först till småskolelärare, senare till folkskollärare och arbetade sen i Helsingborg på ett flertal olika skolor mellan 1885 och 1927. Hon var starkt engagerad i yrkets utveckling, bl a argumenterade hon för skolundervisning byggd på barnens behov och individuella förutsättningar.

Nanny Palmkvist var under flera decennier engagerad i att ge landets kvinnor politisk rösträtt. Även att kvinnor skulle ha tillträde till hela arbetsmarknaden på samma villkor som män samt att kvinnor skulle ha lika lön med männen. "Den enda förnuftiga grundvalen för ett lönesystem borde vara principen: lika arbete, lika lön". Hon verkade också för att landets kvinnliga lärare skulle organisera sig. Hon skrev mycket om dessa frågor i olika sammanhang, i dagspressen, i Idun. Nanny Palmkvist publicerade också kortromanen Testamentet och reseskildringen Ensam till Städjan, båda under signaturen "Alf" som hon ibland använde när hon skrev i dagspressen.

I början av 1890-talet väckte Nanny Palmkvist stor uppmärksamhet med några långfärder på cykel. Bland annat cyklade hon 1891 från

Nanny Palmkvist

Helsingborg via Oslo ända till Trondheim. Därifrån vidare till Östersund och Stockholm och sedan åter till Helsingborg.

Nanny Palmkvist brann också för folkbildning. Hon var med och startade Helsingborgs föreläsningssällskap 1891, och året efter öppnade hon och Mina Hjerstrand Helsingborgs läsrum och pensionat Tysta Maria som erbjöd läsning av tidningar och böcker mot en avgift av 10 öre. Nanny Palmkvist och Mina Hjerstrand fortsatte att dela bostad fram till Mina Hjerstrands bortgång 1921.

Nanny Palmkvist gjorde mycket; hon genomförde en lång föreläsningsturné i USA under åren 1909–1911. År 1915 tog hon sig an ett fosterbarn. Nanny blev också en övertygad vegetarian.

Nanny Palmkvist hade visioner om ett helt nytt samhälle, hon var orädd och kompromisslös och var involverad i olika tvister. Detta gav henne också mäktiga motståndare. Nanny Palmkvist-skolan i Helsingborg är uppkallad efter henne.

Anja Petersen, museipedagog med stor kunskap och stor vänlighet som berättat om dessa kvinnor från Helsingborg som artikeln handlar om.

Chris Bergström

Carl Ingelsson

Lyssna på intervjun här

Nedan länkar till Svenskt kvinnobiografiskt lexikon, skbl.se, med fler kvinnor med helsingborgsanknytning som banat väg och rivit murar.

Maja Sjöström

Eva Wigström

Hanna Christer-Nilsson

Kristina Borg, född 1844, var tidningsutgivare, även hon rösträttspionjär och fredsaktivist. Hon växte upp i Västra Broby i ett lantbrukarhem, flyttade till Helsingborg på 1860-talet och började arbeta som kontorist på Öresunds-posten. Denna tidning ansågs då vara en frisinnad tidning som bland annat argumenterade för republik. 1869 gifte hon sig med chefredaktören Fredrik Theodor Borg.

Kristina Borg

När Fredrik Borg avled 1895 övertog Kristina Borg inte bara ägandeskapet av tidningen och dess tryckeri, hon hade skött ekonomin under hela sin tid på tidningen. Hon tog också över rollen som utgivare 1913. Kristina var ett ständigt bollplank för redaktionen, och ansvarade för innehållet i veckobilagan "Våra hem". Kort före sin död 1928, då 84 år gammal blev hon dock tvungen att sälja tidningen på grund av konkurrens och höga kostnader för investeringar i ny teknik.

Tidningen var som nämnts frisinnad, och ett språkrör för de värderingar och det stora engagemang Kristina och Fredrik delade i olika frågor. Bland annat var Fredrik Borg, som också var riksdagsman, den förste att motionera om införandet av rösträtt för kvinnor redan 1884. Kristina blev ordförande i Helsingborgsavdelningen "Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt" och satt även i centralstyrelsen.

Makarna var också aktiva i fredsrorelsen, och Kristina blev 1898 medlem i Sveriges Kvinnliga Fredsförening och deltog bland annat i en internationell fredskongress i Milano.

Kristina Borg var också engagerad lokalt i i en lång rad sociala verksamheter i Helsingborg. Hon ingick i styrelsen för en barnasylförening, och även en förening för sommarkolonier. Kristina satt också i styrelsen för föreningen "Helsingborgs arbetsstugor", med ändamål att bereda skolbarn sysselsättning med slöjd och hantverk. Som om detta inte räckte satt Kristina i styrelsen för arbetsförmedlingen som en av två representanter för "det kvinnliga arbetet". Hon blev också den första kvinnan som valdes in i fattigvårdsstyrelsen, och var ledamot både i Spädbarnshemskommittén och Barnbördshuskommittén.

Makarna hade också två fosterdöttrar som de tog hand om 1872–73. Kristina gick bort 1928 och makarna ligger tillsammans på nya kyrkogården i Helsingborg.

Karolina Widerström var den första kvinnan i Sverige som avlade läkarexamen. Detta redan 1888, och förutom detta var hon folkbildare och kvinnosakskämpe. Hon är född 1856 i Helsingborg som enda barnet, och föräldrarna var väldigt stöttande när det gällde hennes utbildning. Efter flickskolan utbildade hon sig som sjukgymnast, pappan jobbade bland annat som det. Efter en tid som assistent vid gymnastiska centralinstitutet ville hon fortsätta med medicinska studier. Efter studentexamen med högsta betyg i alla ämnen blev hon antagen vid Uppsala universitet och 1880 tog hon medicinsk grundexamen. Efter detta studerade Karolina vid Karolinska Institutet (KI) och tog läkarexamen 1888. Under denna tid tackade hon nej att sitta ensam vid dissektionerna - det ansågs att det kunde vara generande för en kvinna. Hon sa också nej till enskild undervisning i venerologi.

Karolina Widerström

Efter sin examen ville Karolina specialisera sig, och hon blev anställd som amanuens hos professor i gynekologi vid KI. Detta trots att kvinnor var förbjudna att inneha universitetstjänster, men ingen vågade säga emot professor Netzel.

Året efter, 1889, öppnade hon en egen praktik i Stockholm, och patienterna strömmade till rejält. Hon insåg då att dessa inte visste något om sina kroppar, sexualitet eller könssjukdomar. Hon såg ett stort behov av att upplysa människor om detta vilket hon gjorde genom föreläsningar, tidningsartiklar och skrifter.

En artikel i Idun om menstruationen väckte anstöt och ledde till att sådana ämnen undveks, trots att Idun var en kvinnotidning. Karolina lät sig dock inte avskräckas, utan fortsatte upplysningsarbetet tillsammans med andra av de första kvinnoläkarna. Hon ansåg att detta var hennes huvuduppgift vid sidan om praktiken. Hon skrev flera böcker om underlivet (1899) och könssjukdomar (1907) som trycktes i många upplagor. Hon ansåg t ex att kvinnors svältlöner var en orsak till prostitution. Hon ansåg det också stötande att det var kvinnorna och inte männen som skulle kontrolleras för könssjukdomar. Som den enda i Svenska Läkaresällskapet argumenterade hon mot denna reglementering vilket uppväckte "löje och förvåning". Detta var 1902, och denna reglementering avskaffades först 1918.

Hon tjäntgjorde också som skolläkare och, undervisade också i fysiologi, hälsolära och

sexuell hygien, trots att ämnet var känsligt och ofta väckte motstånd.

Karolina var också engagerad i barns förhållanden, deras rätt och skydd. Hon föreläste om detta, och kritiserade orättvisa lagar. Hon föreslog också införandet av en moderskapsförsäkring, det skulle dröja 25 år innan en sådan infördes.

Som om detta inte räckte så var hon engagerad i ett flertal kvinnoorganisationer, var även ordförande i Landsföreningen för kvinnans rösträtt. Som en av de första kvinnorna var hon också ledamot i Stockholms stadsfullmäktige 1912-15. Här tog hon upp sina ämnen som t ex barns hälsa och rörelse, om kvinnors hälsa och friluftsliv.

Inrättandet av friluftsskoleavdelningar i Stockholms folkskolor var en av hennes insatser som hon var stolt över. Även att anpassa gymnastik för barn efter deras ålder. Detta engagemang ledde till att hon blev en av grundarna av Svenska kvinnors centralförbund för fysisk kultur (SKCFK).

Då akademiskt utbildade kvinnor inte kunde få tillträde till högre offentliga befattningar lämnades en protestskrivelse in 1901. Vissa delsegrar kom 1903 och 1909. År 1916 bildade de kvinnliga läkarna med Karolina i spetsen en permanent kommitté för att bevaka sina intressen.

Karolina promoverades till medicine hedersdoktor vid Karolinska institutet 1933. Arbetet för kvinnors hälsa och rättigheter var primärt i hennes arbete, och hon hade inga problem att ställa krav om det behövdes, hon saknade inte självförtroende. Hon har fått en gata uppkallad efter sig i Fruängen, Doktor Widerströms gata, även ett hus på Karolinska institutets campus är uppkallat efter henne.

Karolina gick bort 1949, 93 år gammal.

Detta var bara tre av ett otal kvinnor som banat väg för yngre generationer. Ytterligare några kan bara nämnas som **Eva Wigström** som grundade en av de första folkhögskolorna i Sverige; **Sara Thåström** som var den förste att bli invald i stadsfullmäktige i Helsingborg; **Maja Sjöström** var världsberömd textilkonstnär, **Anna Q Nilsson** som blev filmstjärna i Hollywood; **Elisabeth Nilsson** var en av de första juristerna i Sverige; **Carolina Hjort** som var den förste att starta hjälpklasser.

Många fler finns, och det är egentligen tragiskt att vi inte kommit ända fram ännu idag, och att arbetet mot fullständig jämlikhet måste fortsätta.

Bilder till höger uppifrån och ned: Sara Thåström, Maja Sjöström, Elisabeth Nilsson och Anna Q Nilsson.

Det har varit en lång väg att vandra för kvinnans rättigheter, eller helt enkelt jämlikhet mellan könen. Nedan en lista över årtal där olika steg tagits i rätt riktning.

- 1845 - Lika arvsrätt för kvinnor och män införs.
- 1858 - Detta år beslöt riksdagen att ogift kvinna som fyllt 25 år hade rätt att efter anmälan hos domstol bli myndig.
- 1863 - Detta år togs ansökningsförfarande för att bli myndig bort för ogift kvinna.
- 1864 - Mannen förlorar laglig rätt att aga sin hustru.
- 1872 - Kvinnan får själv bestämma vem hon ska gifta sig med.
- 1873 - Sveriges första kvinnosaksförening bildas.
- 1901 - Rätt till ledighet utan lön vid barnsbörd.
- 1902 - Den första Föreningen för kvinnans politiska rösträtt bildades i Stockholm
- 1903 - Föreningarna slås ihop och Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, LKPR, bildas.
- 1910 - Kvinnor får rätt att inneha kommunala poster.
- 1918 - Kvinnor får rätt att bli lektorer och rektorer vid allmänna läroverk.
- 1919 - Kvinnor får allmän rösträtt och blir valbara till riksdag.
- 1921 - Första valet hålls där kvinnor får rösta. Gift kvinna blir myndig vid 21 år.
- 1935 - Kvinnor får lika stor folkpension som män.
- 1939 - Trolovning, giftermål, havandeskap eller förlossning kan inte längre användas som skäl för att avskeda kvinnor i statlig tjänst.
- 1951 - Kvinnan får bli förmyndare för sina egna barn vid makens frånfälle.
- 1958 - Kvinnor får rätt att bli präster. Enligt en s.k. samvetsklausul kan biskop inte tvingas prästviga en kvinna.

Resa med mellanlandningar

Även i år blev det en resa till Asien för Christopher. Hans bror William är fotbollsspelare i Bangkok, så det var där Christopher var huvuddelen av tiden. Denna gång passade han dock på att välja speciella platser att mellanlanda på och tillbringa några dagar, för att upptäcka nya platser. Det blev New Delhi, Andamanerna och Oman som han passerade på vägen till och från Bangkok, där han även var med om en jordbävning.

Första stoppet blev New Delhi. Christopher hade tänkt ta lokal-tåget från flygplatsen till sitt hotell, men hamnade på fel tåg. Han hoppade av och gick istället sen ända till sitt hotell. Folk, ljud, avgaser! Och en väldig kontrast mot var han kom ifrån. Kor på gatorna, oerhört skitigt och byggnader som skulle fått en svensk fastighetsinspektör att kippa efter andan. För att inte tala om alla kablar som går kors och tvärs mellan stolpar och hus. Hur som helst fick han vara med om en surrealistisk upplevelse man inte väntar sig i New Delhi med nästan 35 miljoner invånare. Det blev indiskt nyår och dimman låg tät, och gatorna var folktomma och det var helt tyst, förutom nån enstaka vandrare. Det var den häftigaste upplevelsen han hade där.

Vänster: Folk.
Höger: Tuk-tuk

Christopher Clarkson

Från Delhi med sitt kaos till ännu en mellanlandning på Andamanerna, en ögrupp i Indiska Oceanen. En starkt bidragande orsak till detta var att Christopher ville se ön North Sentinel Island. Ön är ett strängt skyddat område, känd för en stam som försvarar sig mot omvärlden, oftast med våld, för några år sedan dödades en turist som ändå tog sig i land. Dock kunde Christopher inte komma närmare än en kilometer från ön.

North Sentinel Island

De andra öarna var så nära ett paradys man kan komma. Det var väldigt få turister, på hotellet var han ensam. Personalen anpassade maten till Christopher, både tid och meny. Han kunde strosa omkring i lugn och ro, bada och ha det bra. Eftersom det fanns krokodiler där letade han efter dem, men tyvärr såg han inga. Detta var det bästa stället han varit på, han skulle gärna resa dit igen.

Till höger, överst: Delhi, folk, hus med tveksam stabilitet, ett elsystem som verkligen behöver de miljontals gudar man har i Indien. **Mitten:** En bungalow för yoga med utsikt över djungeln. **Underst:** En badvik i paradiset.

Bilder: Christopher Clarkson

Med sin nya kompis njöt Christopher av solnedgången den sista kvällen på Andamanerna.

Sen bar det av till Thailand via Kuala Lumpur. Planet från Andamanerna var försenat så Christopher missade sitt plan i Kuala Lumpur och var tvungen att köpa en ny biljett till Bangkok. Väl framme återförenades han med sin bror, fick boendet ordnat i byggnaden där flera av spelarna bodde. Det som var trist denna gången var att poolen i komplexet var under reparation större delen av tiden Christopher var i Bangkok. Detta tyckte han var jobbigt på grund av värmen, han svettades hela tiden. Ja, så blev det vardag i Bangkok som förra gången han var där. Han var med laget på träning varje dag, såg alla matcherna (det gick inte så bra) och var ute och såg sig omkring. Det som han dock gjorde mest denna gång var att han tränade thaiboxning 2 timmar 4 dagar i veckan på en klubb. Det var hårt i början, sen vande han sig. Det var en liten klubb med en del andra västerlänningar, Christopher skötte sig själv för det mesta då det kostade extra om man ville sparra och så.

Ovan: Bild från en träningsgenomgång med laget Prime Bangkok F.C.

Nedan: Thaiboxningsklubben SinghaArcha Muay Thai Academie. Christopher i lila.

Bangkok by night.

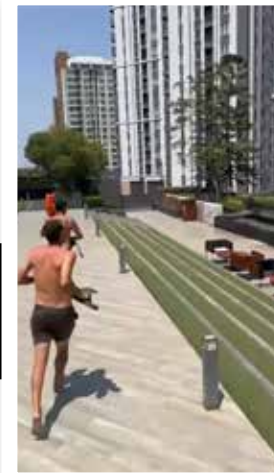

Det hände andra saker också. Christopher och William lyckades fastna i en hiss i 2 timmar. Det bästa med det var att det inte hände då den stora jordbävningen ägde rum 28 mars. Precis då de hade slagit sig ner vid den äntligen klara poolen med snacks efter en träning så började det skaka. De började springa när byggnaderna började svaja för att komma undan om de skulle kollapsa, poolen blev som ett hav i storm. Det var så varmt, 38 grader, att när de sprang utan skor så brände de sina fötter på marken. Deras byggnad evakuerades, senare kom några efterskalv också. De tog sig till träningsarenan där de uppehöll sig under åtskilliga timmar. Väl tillbaka upptäcktes sprickor i väggarna, några vattenläckor och sånt, så alla började flytta ut. Men Christopher bestämde sig för att sova i lägenheten ändå och var förmodligen ensam i huset. Då hade Christopher sin bästa sömn sen han kom till Bangkok. Han avslutade sin vistelse i Thailand med att åka till Phuket med sin bror i sex dagar.

Så blev det Oman, huvudstaden Muskat i tre dagar innan hemfärd. Christopher har alltid velat åka till Oman. Där var det lugnt jämfört med Bangkok, precis som när han kom till Andamanerna efter New Delhi. Inte mycket människor eller trafik, 30 grader, inte lika hett som i Phuket. En från hotellet körde runt med Christopher och visade gamla Muskat och andra ställen. (Se även bild på sidan 10-11)

När väl Christopher kom hem till Sverige hände en hotfull incident redan efter några dagar. Han gjorde reflektionen att han faktiskt kände sig tryggare i alla länder han varit i än vad han gjorde i Sverige. Tänkvärt och tragiskt.

Till slut ett par bilder på skillnader i boende och välfärd; den vänstra från Oman, den högra från New Delhi. Sätter igång lite tankar...

Först fast i hissen och sen fly för livet. Det händer grejer i Bangkok.

Ovan och nedan: Bilder från Muskat i Oman.

Moonlight mist

Power of mind

Summer of tarot

Råå vattentorn

Karl-Oscar Örnell

Lyssna på intervjun här

Lars Ödemark, Karl-Oscar Örnell samt Lars Stefansson.

1997, när jag bara var några månader gammal, flyttade jag och min familj till den gamla fiskebyn Råå. Mina föräldrar hade kollat på flera ställen i nordvästra Skåne, men till slut fastnade de för ett hus på Råå. Vi har bott där sen dess.

En av de mest intressanta byggnaderna på Råå är vattentornet. Vattentornet ligger uppe på landborgen, så det syns tydligt från byn och sundet. Jag kan till och med se det från mitt sovrumsfönster. Jag fick tidigt lära mig att det inte används som vattentorn och förmodligen aldrig har gjort det. När jag gick förbi tornet och såg dörren blev jag alltid nyfiken på hur det såg ut där bakom, och historien om tornet. I år bestämde jag mig för att lära mig mer om den mystiska byggnaden, och vi fick även möjligheten att besöka det.

En dimmig februaridag står jag framför tornet som nästan försvinner i dimman när jag tittar upp. Skillnaden mot andra gånger jag gått förbi tornet är att gallergrinden och porten är öppna. Jag har äntligen fått möjligheten att besöka vattentornet. Lars Ödemark och Lars Stefansson från NSVA har vänligheten att visa och berätta.

Det första som slår mig när jag går in i vattentornet är hur stort och högt tornet är, det var häftigt att se. Hela tornet är ett stort schakt med en smal trätrappa i mitten. Vi går upp för de

Vyn från sovrumsfönstret.

långa smala trapporna, en i taget, man får hålla hårt i räcket. Jag får svindel när jag är längst upp, kanske är det 20 meter upp. Efter det kommer man upp på en våning, ett plankgolv som ligger precis under cisternen, det är där fönsterna finns.

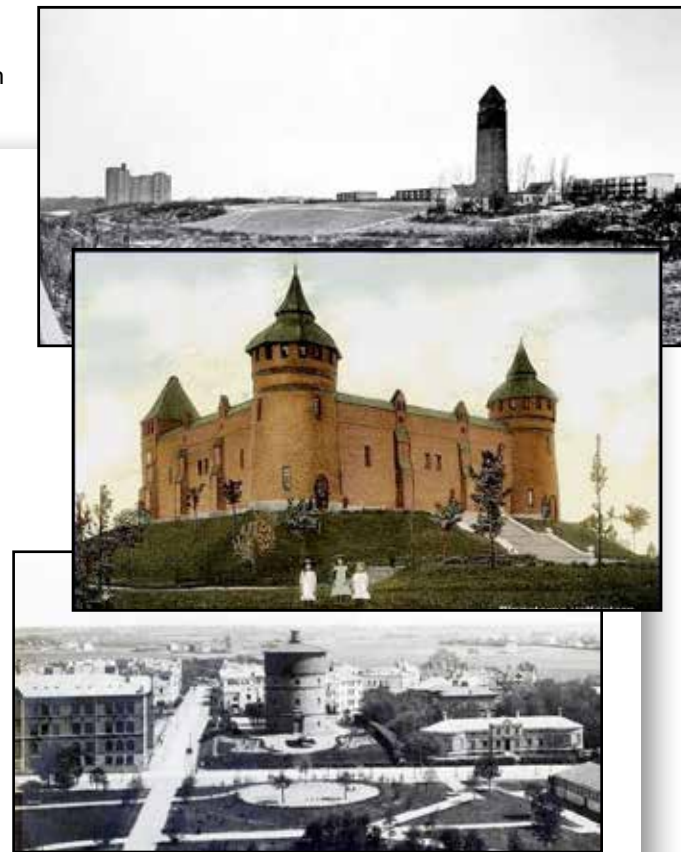
Mitt i rummet finns en spiraltrappa som går igenom cisternen som är ca 5-6 meter hög. Trappan är smal och rostig, och jag får gå upp för den försiktigt för det är kolsvart. Ovanför trappan längst upp i tornet är det en liten plattform där man ser taket och ner i cisternen. Äntligen har jag fått se tornet.

Den öppna porten.

Vattentornet uppfördes 1916 av ingenjörfirman Sana i Malmö, efter ritningar av arkitekterna August Ewe och Carl Melin. Vattentornet är cirka 36 meter högt och byggt i rödbrunt Helsingborgstegel. Det rymmer 150 kubikmeter vatten jämfört med Fredriksdalstornet som rymmer 7000 m3. Totalt med det nya vattentornet på Filborna rymmer tornen 15 000 m3.

Tornet i Råå blev färdigt 1916, två år innan Råå införlivades i Helsingborg 1918. Kanske berodde det på att Råå ville använda sin kommunala kassa till något på Råå, innan man motvilligt införlivades med Helsingborg. Man tänkte likadant i Ramlösa, så där byggdes också ett vattentorn samma år, 1916. Detta var också ritat av August Ewe men revs dock 1965. Det fanns också andra vattentorn i Helsingborg, på Ringstorp och Helsingborgs första vattentorn S:t Petri på Slottshöjden.

Överst: Vattentornet i Ramlösa, ungefär där Elinebo ligger idag. Mitten: Ringstorp's vattentorn mitt i koloniområdet vid Zoegas. Nederst: Tornet på Slottshöjden sett från Kärnan.

Hur som helst, när vattennäten kopplades ihop märkte man att tryckförhållandena blev fel. Det berodde på att Råå vattentorn låg lägre än vattentornen på Slottshöjden och Ringstorp. Så det har faktiskt aldrig använts som vattentorn. Vattentornet har dock fått stå kvar trots upprepade hot om rivningar och är klassat som "Särskilda byggnader av samhällshistoriskt intresse." Detta innebär att byggnaden inte får förvanskas och ska underhållas så att särarten bevaras. Detta la sordin på ett förslag från en facebookgrupp 2016 om att göra om tornet till Muminhuset!

En annan anledning till att tornet har fått stå kvar, är att det har använts som riktmärke för sjöfarten på Öresund. Det kan också vara att invånarna tyckte om vattentornet och att den blev en symbol för Råå. Det har funnits planer på att bygga bostäder på platsen men tornet ligger på ett vattenskyddsområde. Idag används vattentornet för telekommunikation.

Det har varit en riktigt trevlig upplevelse att få lära mig mer om tornet och att äntligen få besöka det. Efter allt det här har jag fått en större uppskattning för vårt mystiska vattentorn på Råå.

Bra riktmärke för sjöfart och seglare,
och bra för telekommunikation.

Högst upp i tornet
finns innertaket.

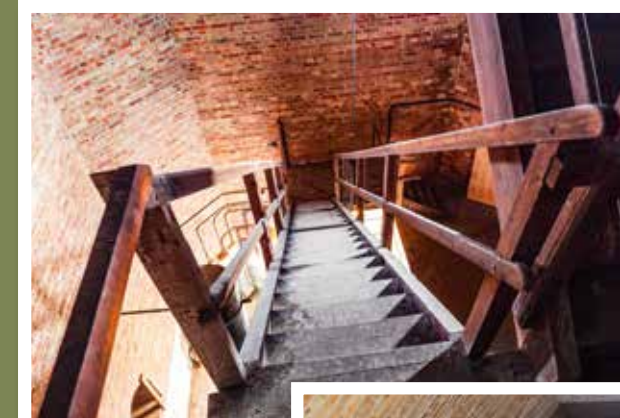
Översta platån
ovanför cisternen.

Cisternen, sedd uppifrån.

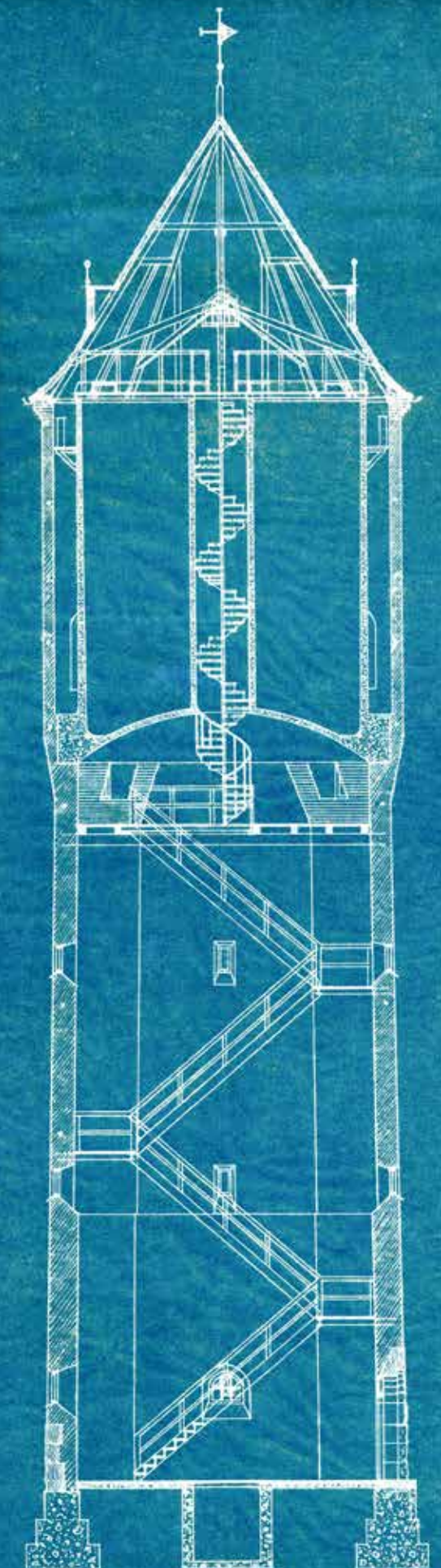

Spiraltrappan mellan
nedre och övre platån,
genom cisternen.

Trappan i
schaktet,
uppifrån.

Trappan i
schaktet,
nerifrån.

Hotell Kärnan

Hotell Kärnan innan 1905, som det såg ut från början.

Hotell Kärnan, bild från 80-talet.

Hotell kärnan byggdes 1876 -1877 av arkitekten Mauritz Frohm, Helsingborgs första stadsarkitekt. Från början hade byggnaden bara fyra våningar och fasaden var av tegel. Huset var avsett som flickskola vilket det var från uppförandet fram till 1906 då den flyttade ut. Efter det byggdes huset om, förmodligen till bostäder, bottenvåningen anpassades till butiker med stora skyltfönster, det tillkom också två balkonger i byggnaden. Man byggde också på gårdshuset på innergården så det blev lika högt som huvudbyggnaden. Denna ändring ritades av Alfred Hellerström.

Sen dröjde det inte mer än ett decennium, till 1917, innan nästa ombyggnad, och då tog man i på skarpen. I huset som nu användes till bostäder och butiker byggdes det nämligen ytterligare en våning samt en balkong, denna gång ritades ombyggnaden av Nils J Lundgren som även ritade fasaden mot Södra Strandgatan. Dessutom putsade man huset.

Det var någon gång under 1940- eller 50-talet som byggnaden blev hotell. Först 1975 kom det upp skyltar med "Hotel Kärnan". Byggnaden har genomgått många utseendeförändringar genom åren, bland annat har balkongerna försvunnit och fönstren bytts ut. Mot Södra Strandgatan finns bara Nils J Lundgrens stenportik kvar.

I huset har det ju funnits många verksamheter i bottenplanet, den som de flesta nog kommer ihåg är restaurangen Österns Pärla som fanns i 50 år, mellan 1972 och 2022. I huset låg också en telebutik på 80-talet och en kiosk på 2000-talet.

Så långt historien om byggnaden fram till den ödesdigra dagen 27 december 2024 då det började brinna i byggnaden som då lyckligtvis var tom på grund av renovering. Man lyckades rädda byggnaderna vid sidan om, men av Hotell Kärnan fanns bara skalet kvar. Man placerade containrar framför fasaden som riskerade att rasa ut på Järnväggsgatan, huset är nu rivet. Om det blir ett nytt hotell eller vad det blir vet vi inte, men den som lever får se.

Chris Bergström

Rebecca Sundgren

Källor:
Helsingborgs stadslexikon
Wikipedia

Bilder:
Public domain
Creative common

Angående ombyggnaden på Trädgårdsgatan, här är några bilder från förr.

Den vänstra bilden är från tiden omkring förra sekelskiftet, den högra från 1920. En väsentligt smalare och lummigare gata, trafiken är inte heller som idag...

Tullar har ju varit på tapeten ett tag nu. Men det är inte första gången det händer. I Öresund infördes den så kallade "Öresundstullen" redan 1426 av den nordiske unionskungen Erik av Pommern. Detta blev ett stort problem för Helsingborgs handelsmän på 1700-talet då den snedvridna konkurrensen gjorde att städer på västkusten som Göteborg, Varberg och Halmstad favoriserades. Det gick så långt att man 1784-85 planerade för att anlägga en kanal mellan Råå och Skälderviken för att undgå tullen. Det blev dock aldrig av då det saknades fast grund under kanalens botten vid mynningarna, förmodligen också på skyhöga kostnader, 18,5 miljoner riksdaler.

Även 1845 kom tullproblemet åter på tal. Då färdigställdes en ritning på en kanal mellan Råå och Domsten, längs kusten. Den skulle avskära Helsingborg från sundet, men den blev inte heller av. Den lösningen skulle kostat 6,5 miljoner.

Lösningen kom 1855 då USA vägrade att betala avgifterna. (Ironiskt med tanke på dagens läge...) Detta ledde till en konferens i Köpenhamn, och 1857 avskaffades tullen. Dock inte utan att Danskarna lyckades förhandla till sig 33 miljoner riksdaler i utebliven inkomst.

Trångt på sundet förr i tiden. Här en äldre målning, dock okänt när den är målad.

Marknadsdag på Stortorget på 1840-talet.

Torghandel i Helsingborg

När man tittar på program från t ex Italien, Frankrike och Spanien så verkar det vara torghandel och marknader nästan överallt. Grönsaker, kött och fisk mest, men även loppmarknader med alla möjliga sorters varor. Nu har man ju till stor del det varmare klimatet att tacka för det, men det har faktiskt varit på samma sätt även här förr i tiden. Det mesta såldes på gator och torg innan butiker och affärer successivt tog över. Saluhallar fanns också, och har de senare decennierna fått en viss renässans i olika städer.

Chris Bergström

Carl Ingelsson

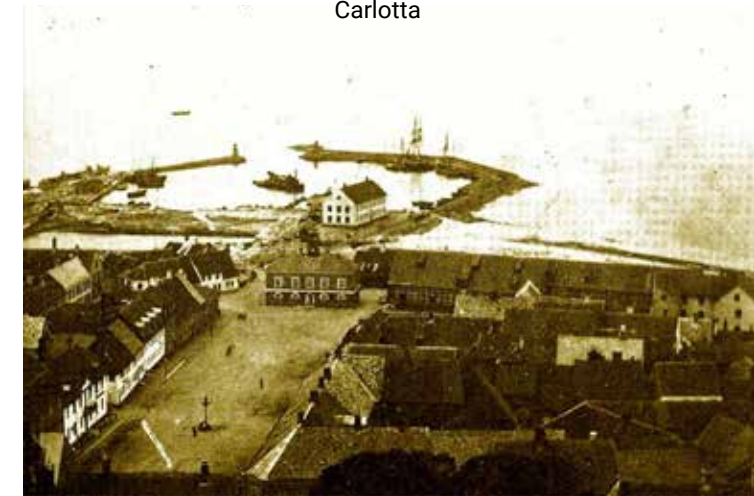
Helsingborg har ju alltid varit en knutpunkt, och sedan medeltiden ett livsmedelscentrum i en rik jordbruksbygd. Dessutom var ju staden till största delen dansk fram till 1658, även om det krigades fram till 1710. Det fanns också en sk torggemenskap också mellan Helsingborg och Helsingör mellan 1541 och 1658 som innebar att man fick idka handel på varandras torg. Detta var ett unikt arrangemang för hela norra Europa.

I Helsingborg var det området runt Mariakyrkan som var det huvudsakliga området tillsammans med området norr om nuvarande Billeplatsen. Detta var medeltidens "Axeltorg", vilket innebar att varorna fraktades dit på axel, dvs vagn och kärra. Det sträckte sig ner genom Norra Kyrkogatan till hamnbryggan som låg där på den tiden. Det var alltså inte bara ett torg utan också angränsande "torggator". En av dessa var Storgatan som var infart både från norr och söder, framför allt där den var som bredast och vagnar lätt kunde passera varandra, som just vid Mariakyrkan och söder om Möllegränden/Himmelriksgränden.

En tidig marknadsplats kan också ha funnits intill "Strömmen", området mellan Nedre Långvinkelsgatan och Springpostgränden. Detta var ju norra infarten till Helsingborg för länge sedan.

Källa: Helsingborgs stadslexikon

Bilder: Helsingborgs stadsarkiv
Creative commons
Carlotta

Ovan: Hamnen 1864, kan vara äldsta bilden av Helsingborg. Torghandeln sträckte sig ända från Mariakyrkan ner till hamnen.

Nedan: Del av karta från 1666 som visar dåvarande hamnbryggan och området vid sidan av Billeplatsen som användes som torgplats. Strandlinjen gick också mycket högre upp än idag.

Torghandel vid Mariakyrkan 1914. En månghundraårig tradition.

Sankta Maria kyrka 1914
Kyrkan från nordväst

Vänster: Torgdag på Stortorget slutet av 1800-talet.

Nedan: Handeln blev så stor på 1800-talet att delar flyttades till nuvarande Hamntorget.

När Stortorget anlades 1693 så blev det platsen för torghandeln och marknader. När det gäller marknader fanns det sedan gammalt två fri-marknader, dvs att alla kunde sälja sina varor oavsett var de kom ifrån. Det var Midfasto-marknaden omkring skiftet februari/mars och Mikaelimarknaden i slutet av september. Från 1806 var det tre marknader som gällde; 15 februari, 15 juli och 4 oktober.

På marknaderna var det viktigt att organisera utrymmet på Stortorget. Övre delen reserverades för timmerhandel samt för häst- och andra djurhandlare. Den västra halvan var avsedd för marknadsstånd, där försäljare utifrån kantade torget och de lokala höll till i mitten. Järnföremål längst österut, hantverkare längst västerut.

Livlig torghandel på både Stortorget och Hamntorget omkring år 1900.

Till sist blev utrymmet för litet, så handeln med timmer/trävaror flyttade norr om hamnbryggan, ungefär där Hamntorget ligger nu. Kreaturshandeln hamnade söder om bryggan.

Trots det fortsatte handeln att växa, men från mitten av 1800-talet började marknaderna förlora betydelse så från 1851 hölls bara en marknad om året.

Från mitten av 1800-talet i samband med att Drottninggatan anlades bildades en öppen plats mellan Kullagatan och Drottninggatan, nuvarande S:t Jörgens plats. Det kallades för fisktorget då de närboende fiskarna sålde sin fångst där under många år. Även platsen nedanför Kolmätaregränd har kallats Fisktorget.

Dåvarande Fisktorget innan det blev S:t Jörgens plats. Dock utan fiskförsäljare.

När Sundstorget blev färdigt 1901 flyttades torghandeln dit från Stortorget. Då stod också den nya saluhallen färdig där butiker för fisk, bröd, kött, ost och konserver fanns, där fanns också ett kafé. Den levde kvar till 1966 då den revs, utdömd av hälsovårdsnämnden, men saknad av många.

Hälsovårdsnämnden var inte nådig i sin kritik då saluhallen dömdes ut 1963:

"Yttertaget är på flera ställen så otätt att regnvatten rinner ned såväl i butiker som allmänna utrymmen. Sättningar i byggnadens ytterväggar har åstadkommit flera centimeterbredda och meterlånga öppningar i murverket. Putsen på vägarna i ett flertal butiker är mögelbelagd och flagrig. I kylrummet fanns stora, lösa, mögelbelagda flagor i utrymmen där uppskuret kött förvarades. Inredningarna i saluhallen äro söndriga och flerstädes så angripna av röta att de smulas sönder mellan fingrarna. Golvet är söndrigt och gropigt och i en av butikerna hade innehavaren låtit reparera golvet för att hindra genomtramp."

Källaren är fortfarande tillhåll för alkoholiserade personer. Ett tiotal sönderslagna fönsterglas i källarvåningens västra sida bereder lätt tillträde för råttor, som man alltid måste räkna med från det angränsande hamnområdet. I övrigt giver hela saluhallen intryck av allmänt förfall."

Ovan: Saluhallen
Nedan: Livlig handel på Sundstorget.

Ovan: Torgdag på GA-torg på 50-talet.

Det finns ju fler torg i Helsingborg. Omkring 1900 anlades Nya Torg (nuvarande Gustav Adolfs torg) och där rullade en livlig torghandel snart igång. Även där planerades för en saluhall som skulle uppföras 1912, men den planen blev aldrig av. En typ av galleria i hörnet Carl Krooks gata och GA torg med ingångar från bägge gatorna fanns mellan mitten av 20-talet fram till 40-talet.

På både Sundstorget och GA torg minskade antalet handlare efterhand då behovet av parkeringsplatser var stort. Förutom alla nämnda platser har det också under många år funnits torghandel på Råå. En kort tid på 1980-talet fanns det även en liten saluhall i den gamla Odeonbiografen på Lilla Strandgatan. Idag kan man nog säga att den största delen av handeln finns på Väla.

Ett par torgmadamer på Sundstorget. Kärrorna fungerade också som små skjul mot väder och vind.

Av: Tobbe Gran-Molin

Källor: Decamerone
Wikipedia

Bilder: DV Media
Creative common

DECAMERONE

Författaren till verket Decamerone, Giovanni Boccaccio, påbörjade sitt - vad som skulle komma till att bli hans främsta - verk 1348. Boken fullbordades 1353, och den blev inte bara hans främsta, utan kom även att räknas som historiens, åtminstone vad vi vet idag, första novellsamling. Hans verk fick stå som en förgrund för hur det man inom litteraturen benämner noveller författas. En novell är enkelt förklarat en kort berättelse, oftast förklarat som prosaberättelse.

Boccaccio föddes i Paris år 1313. Han var utomäktenskaplig son till en parisisk kvinna, och fadern var en handelsresande från Florens. Det var tidigt tänkt att Boccaccio skulle slå sig in på köpmannens bana, men ödet ville annorlunda. Efter att dessa planer övergivits, så gav sig Boccaccio i kast med kanonisk rätt (en kristen rättsordning, som tillämpas bl.a. i Romersk-Katolska Kyrkan).

Han var bosatt i Neapel åren 1328 - 1341. Här i Neapel blev han kär i en kvinna som fick stå som förebild för en av huvudrollerna i ett av hans tidiga poetiska verk, då i egenskap av den otrogna Fiametta. Kvinnan som vann hans hjärta antar man var Grevinnan Maria d'Aquino. Med denna förälskelse blev Boccaccio introducerad i Neapels hovliv, vilket sägs ha inspirerat hans kommande författarskap.

I Verket Decamerone, som även benämns "Prins Galeotto", låter Boccaccio oss stifta bekantskap med en grupp på tio personer på flykt från Florens, som då drabbats av digerdöden. Året 1348 härjades denna stad som värst, och förutom Venedig var just Florens den stad som blev hårdast ansatt. Denna pest skulle komma att decimera Europas befolkning med nästan en tredjedel.

Detta sällskap på tio, får berätta en berättelse var om dagen i tio dagar, vilket då följaktligen utgör bokens 100. Damerna som kom till att utgöra en del av det kommande sällskapet, var sju till antalet. Inledningen av boken avslöjar för oss att "ingen av dem hade fyllt sitt tjuguaåttonde år och den yngsta var icke mer än aderton". Damerna möttes upp en tisdagsmorgon i den, som beskrivs som "vördnadsvärda kyrkan Santa-Maria-Novella" där de verkar utgöra de enda besökarna.

Vänster: Giovanni Boccaccio

Höger: Faksimil av titelsidan i den första illustrerade upplagan av Decamerone. Den svenska texten är givetvis till denna utgåva från 1921.

De var alla svartklädda, vilket var brukligt på en sådan plats, och vid ett sådant tillfälle. De var också bekanta med varandra sedan tidigare, antingen genom släkt- eller grannskap.

I detta slutna sällskap diskuteras det kring farsotens utbrott, samt en del medborgares skamlösa och fräcka uppträde i samband med de olyckor staden drabbats av. Mitt under pågående diskussion så träder tre män in i kyrkan "av vilka den yngste redan hade fyllt tjugufem år". Ytterligare konversationer uppstår männen och kvinnorna emellan, där man slutligen tar beslutet att överge staden. Efter en rad förberedelser så lämnar de nästföljande dag Florens, en kortare resa på "ett flertal timmar". Slutligen anlände de till ett slott, vilket var målet med den företagna resan. Här kunde beskådas de mest storslagna trädgårdar, brunnar med friskt kallt vatten för de törstande. Slottet erbjöd även de mest utsökta viner och de praktfulla salarna pryddes av de dyrbaraste tavlor och konst.

I slutet av inledningen av denna, i min ägo, utgåva av Decameron, står att läsa följande: "Då min tanke har vunnit edert bifall, vill jag vidare föreslå, att vi för denna dag ordna det så, att var och en i sin tur berättar vad som faller honom eller henne in. Därefter vände hon sig till Pamphilo som satt till höger om henne, och uppmanade honom vänligt att göra början med att berätta en historia. Och Pamphilo tog strax ordet och berättade följande..."

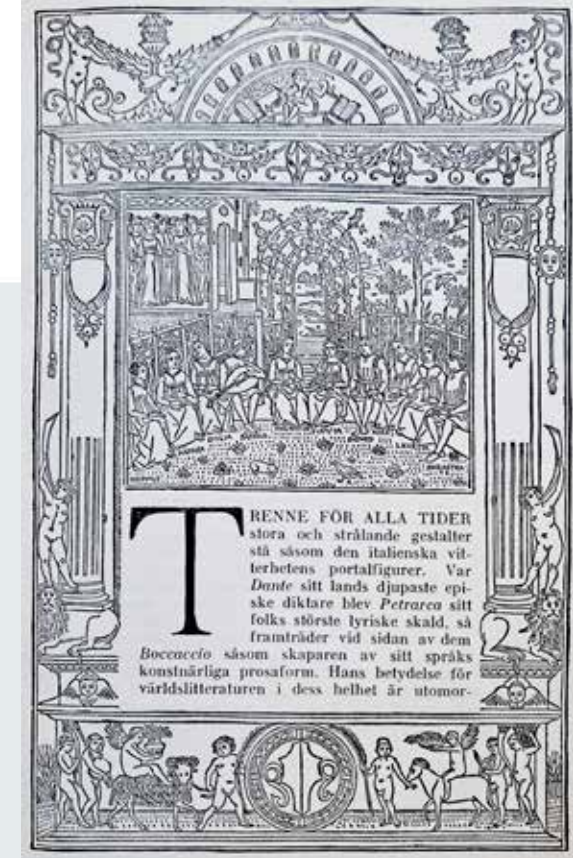
Boccacios Decamerone är en samling av dessa 100 berättelser. Som tidigare nämnts berättas dessa historier av de i slottet församlade florensarna under tio dagar. Historierna beskrivs som stundvis satiriska över medeltidsmänniskan. Lycka, olycka, samt tragik och kärlek, blandas friskt. I nionde berättelsen utspelar sig en händelse med kannibalistiska förtecken, med morbid utgång, medan en annan, med mer komiska inslag, "väckte en hejdlös munterhet hos hela sällskapet".

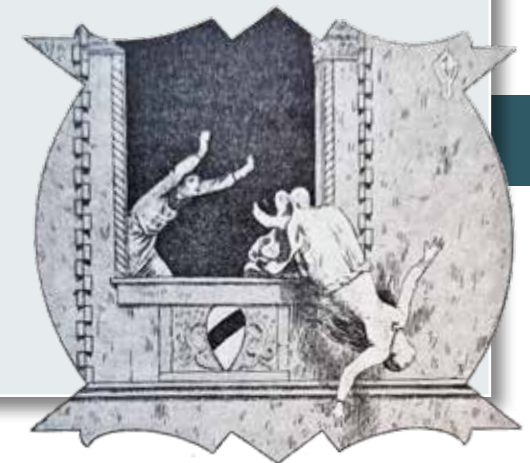
Boccacios grav i kyrkan Chiesa dei Santi Jacopo e Filippo i Certaldo i provinsen Florens.

Denna samling noveller har inte bara ett underhållningsvärde, den är även att betrakta som ett av de större verk, som tillskrivs såsom ett genom litteraturens historia vägröjande opus. Decamerone har fått stå som modell för ett antal senare tillblivna alster, som även dessa gjort ett betydande avtryck.

Ett av dessa är för den engelska litteraturen betydelsefulla Canterbury-sägnerna (Canterbury Tales, 1378-1400) som författades av Geoffrey Chaucer (ca 1343-1400). Chaucer som tidigare översatt Boccacios Decamerone har möjligen funnit en viss inspiration hos denna, då det även i Canterbury-sägnerna finns en ramberättelse, där en samling personer sysselsätter sig med att återge berättelser för varandra.

Nedan: Kvinnan kastar sig ut genom fönstret efter att av sin make ha blivit serverad och därmed ätit en måltid innehållandes sin älskares hjärta.

Rebecca Sundgren

I huvudet på Rebecca

Tänk dig att våra hjärnor faktiskt tänker hela tiden, utan att vi tänker på det, även när vi sover. Hjärnan vilar aldrig helt även om vi tror det. Hjärnan bearbetar saker, ofärdiga tankar, oviktiga eller viktiga saker, omedvetet.

Ibland tänker vi på saker plötsligt och undrar: Var kom det ifrån? Hur kommer det sig? Varför tänker jag på detta? Och även om tanken inte har någon större betydelse, eller rent av kan verka utflippad, undrar du hur din hjärna funkar eftersom du inte ser någon koppling till vad du brukar tänka på eller varför tanken bara dök upp.

Men många av dessa tankar kan vara både kloka, finurliga eller roliga. Jag har sen några år skrivit ner en massa lösryckta tankar. Det har varit väldigt roligt att se vad man tänkt i efterhand. Så det kan jag rekommendera, att skriva tankar som bara dyker upp. Det är mycket man inte hade en aning om att man egentligen tänkt på.

Här kommer ett urval av mina tankar.

Om vi lär oss av våra misstag, varför är vi så rädda för att göra dem?

Idag är det nästan otrevligt att ställa en fråga man inte har googlat först.

När man väl börjar hata någon så tycker man allt personen gör är irriterande.

Att få sin egen wikipedia-sida är den moderna varianten av att bli inskriven i historieböckerna.

Ingen ligger vaken om nätterna och tänker på pinsamma saker som andra personer har gjort.

När man är barn känns en film på 90 minuter lång, när man är vuxen känns en film på 90 minuter kort.

Vad skulle hända om man anställde två privatdetektiver att följa efter varandra?

Varje foto, prydnad eller sak som är speciell för dig kommer till slut kastas i papperskorgen av någon annan.

Är det alltid varmast i hörnet i ett rum eftersom det är 90 grader där?

För väldigt många människor är telefonen det första och det sista man rör vid varje dag

Influencers behöver oss mer än vad vi behöver dem.

Tobaksindustrin tar död på sina bästa kunder.

Jag har vaknat över 10.000 gånger och är fortfarande inte van med det.

Pappor som säger till sina barn "jag förstår inte hur man kan titta på när någon annan spelar TV-spel?" verkar helt ha glömt bort att de tittar på när andra spelar fotboll.

Internet har gjort det möjligt för oss att vara ensamma tillsammans.

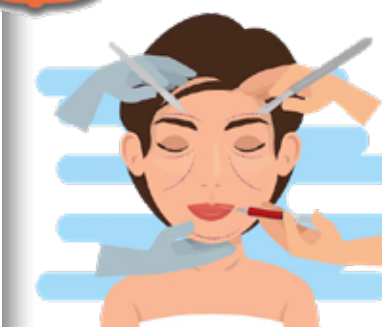
Om man begraver en person som gjort mycket plastikoperationer, skräpar man ner då?

Varför heter det rusningstrafik när det är kö?

En psykolog analyserar säkert sina nära vänner i hemlighet

Gravstenar i framtiden kommer förmodligen ha QR-kod som man kan scanna för att kunna läsa mer om personens liv.

Vid en viss tidpunkt kommer någon att säga ditt namn för sista gången.

VAMPYRER

Bilder: Wikimedia commons
Pixabay
DV Media

Källor: Den sanna historien om Dracula av Ingmar Söhrman
Dracula och hans arv av Anders Kaliff
Vampyrernas historia av Katarina Harrison Lindbergh

Av Tobbe Gran-Molin

Denna text författas med en förhoppning om att stimulera läsarens nyfikenhet att vidare förkovra sig i den flora av litteratur och film som avhandlar ämnet vampyrer. Ej att förglömma folkloristiken, som även den varit upphov kring bildandet av nya myter och sägner. Genom seklernas historia har vampyren skiftat karaktär. Från sina gravar terroriserade de byar eller mindre samhällen, oftast nattetid. De våldgästade hus, inte helt ovanligt tidigare släktingars, där man genom sin blotta ankomst lät det ofrivilliga värdfolket förstå att man krävde föda. Död och sjukdomar följde oftast deras spår.

Myterna och sägnerna har genom tiderna fyllt olika slags funktion, beroende på i vilken kultur och miljö sägnerna uppkommit och utvecklats. Vampyren har även tillskrivits olika förmågor. De har gestaltats som allt ifrån den klassiska fladdermusen till andra djurarter, vilka de behärskar förmågan att byta skepnad till. Ett exempel på denna transformation finner vi i den av Francis Ford Coppola regisserade film Dracula. I en av scenerna förför Dracula Lucy. I denna scen har greven förvandlats till en hybridisering av varg och varulv.

Då Bram Stoker 1897 gav ut sin skräckroman Dracula, så var inte denna roman den första att presentera sin vampyr som hemmahörandes i en aristokratisk miljö. Med denna roman kom även en historisk person att aktualiseras, den grymme och beryktade 1400-tals fursten Vlad III.

Bilden allmänheten fick av en mer förfinad variant av vampyren, som till sitt väsen avsevärt skilde sig från tidigare historier om den mer kadaverliknande, kom från romanen The Vampyre (1819), för-

Bram Stoker

Vlad III

fattad av John Polidori. Denna sägs vara den första moderna vampyrskildringen.

Men även innan Stokers publicering av sitt verk var de odödliga inte ett okänt begrepp. Carmilla var en kortroman av Sheridan Le Fanu. Denna publicerades först 1871, då som en följetong i tidskriften The Dark Blue. Denna romans vampyr gestaltas av en kvinna, vilket kan vara den första i litteraturen.

Vad är då en vampyr? Vad som kännetecknar en vampyr tycks vara en svår gränsdragning, och något enkelt svar tycks svårt att finna. Svårigheten

finner man i de otaliga, och stundvis motsägelsefulla beskrivningar, i synnerhet inom folkloristiken.

Den gängse uppfattningen människor har idag är nog mest tagen från filmens värld, framför allt de senaste decennierna då utbudet av vampyrfilmer exploderat. Dessa har ofta utmanat den klassiska bilden av vampyren, till exempel där vampyren sover i en kista, dricker blod, bara kan vara ute på natten då den dör i solljus, den är odödlig, den som blir biten blir också vampyr.

En motsägelsefull bild man får av vampyrer, är

En gravyr av den tyske boktryckaren Matthias Hupfuff. Denna sorts träsnitt spreds i delar av Europa där Vlad III Basarab framställdes som en blodtörstig vettvilling.

att dessa saknar spegelbild. Detta blev känt genom Stokers roman Dracula, detta särdrag tycks inte finnas beskrivet på annat håll. De saknar själ, följaktligen reflekteras inte deras spegelbild.

Att vistas i dagsljus sägs förgöra dem, historikerna är många och motsägelsefulla. Att exponeras för direkt solljus tycks verka förödande. Därmed inte sagt att vampyren obesvärat kan röra sig utomhus dagtid, men då som följd att deras övernaturliga krafter väsentligt avtar.

Amaryllisväxten vitlök är inte bara utmärkt till matlagning, förkylningar sägs den även förebygga, och vampyrer sägs sky denna delikatess. Andra klassiska medel som används mot vampyrer är kors, ibland silver (kan anspela på de silverpenningar Judas fick när han förrådade Jesus). En träpåle genom hjärtat på vampyren var också något som skulle ta kål på den för gott.

Tidernas begynnelse

Avlidna personer som reser sig från sina gravar går att spåra långt tillbaka. Här varierar föreställningarna om vad som fick dessa att gå igen. Historier likt dessa har spårats tillbaka till Mesopotamien. Dessa edimmu, som de kallades, var mer likt våra gengångare här i Skandinavien. Edimmu förvandlades man till om man inte begravdes enligt den tidens och för de områdena föreskrivna ritualerna. Bland annat ansågs de också vara vindandar som sög livet ur de mottagliga och de sovande. Det är ju en viss likhet med vampyrer som ju suger blod ur sina offer.

Stentavla från Mesopotamien som visar en edimmu och en solgud

En vanlig och utbredd föreställning som man kan råka på, är den om den förste i människans historia levande vampyr - åtminstone inom judisk-kristen tradition - brodermördaren Kain. Kain ska enligt första Moseboken blivit förvisad till landet "Nod", efter berövat sin bror Abel livet. Gud straffar Kain till ett liv som hemlös vandrare efter mänsklighetens första mord. Denna bibliska version skiljer sig avsevärt från mer moderna föreställningar. Ett antal historier gör gällande att han träffar Lilit, varpå en romans uppstår. Denna uppfattning har inget bibliskt stöd.

Kain dödar sin bror Abel, ett kopparstick av Albrecht Dürer.

I Jobs bok (kap. 18) samt i Jesaja (kap. 34) finner vi den bibliska Lilit. Hon nämns även i den judiska texten Ben Siras Alfabet, som lär ha tillkommit efter Islams grundande på 600-talet. I detta verk, som tillskrivits allt ifrån en kommentar till Bibeln till ett kätterskt verk, görs gällande att Lilit skapades samtidigt som Adam. Dessa två drog dock inte jämt, varpå Lilit sägs överlistat Gud, för att därefter överge Adam. Lilit ska enligt Ben Siras Alfabet, vägrat att återvända, trots änglars vädjan. Lilit blev därefter urmodern till alla onda andar och demoner. Trots ihärdiga påståenden från modern tid, där det antyds att Lilit var en vampyr, så finns där inget i berättelsen som styrker detta.

En modern utgåva av Lilith som saluförs både som poster och tröjtryck.

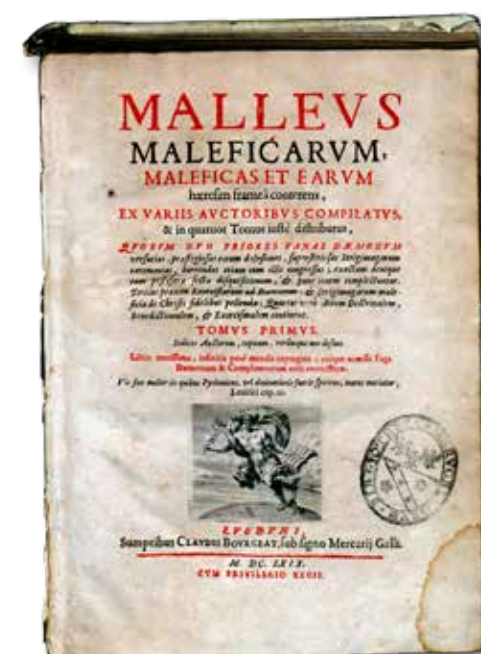

En man som haft stor betydelse inom 1900-talets vampyrforskning, och som forskare oftast återkommer till är Montague Summers. Summers fick sitt, så att säga, genombrott, då han översatte den senmedeltida boken Malleus Maleficarum (Häxhammaren). Detta verk som publicerades på latin första gången 1486 kom att användas av katoliker, samt även protestanter efter reformationen på 1500-talet.

Montague Summers vars intresse rörde sig kring det ockulta, författade inte bara två böcker om vampyrer, utan även verk om häxor och varulvar. Han behärskade de klassiska språken, så han kunde oftast gå till äldre källor kring dessa ämnen.

Montague Summers

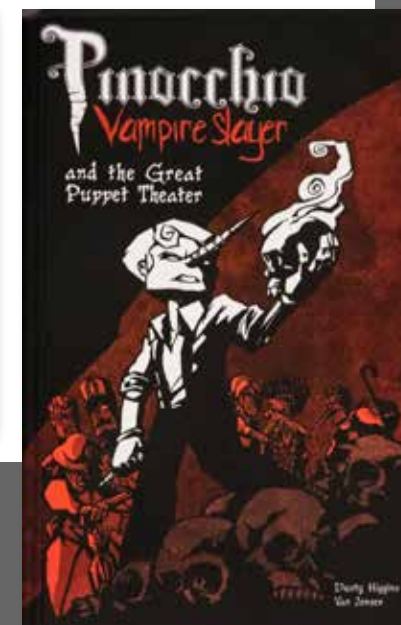
Häxhammaren

Övertygelsen att vampyrer, häxor och varulvar existerade gör denna för sin tid lärde teolog och katolik, än mer fascinerande. Föreställningen om något som inte går att se, men ändå finns där ute har upptagit folks tankar i alla tider. Observationer och vittnesutsagor har avlöst varandra. Montague Summers var ingen skeptiker, för honom var vampyrer på riktigt. Montague levde också i en för honom modern tid, men ändå fanns inga tvivel. Detta kan nog förklaras, åtminstone delvis, av hans katolska tro och teologiska bakgrund.

Ytterligare en person, som för övrigt gick ur tiden 2021 är värd att nämnas. Nämligen författaren Anne Rice, som underhållit oss med otaliga vampyrberättelser. Anne Rice första roman utgavs 1976, En Vampyrs Bekännelse (som senare skulle filmatiseras). Hennes dotters tidiga bortgång i leukemi vid 6 års ålder stod som inspiration för författarskapet. Den som läser boken finner snart att en av vampyrerna, var just en sexårig flicka, vid namn Claudia.

Att försöka täcka detta intressanta och fascinerande ämne skulle ta tid, och framför allt utrymme. Här har nämnts ett antal författare, forskare och för ämnet intressanta personer, fler finns för läsaren att upptäcka.

Nedan: Anne Rice. Nedan till höger: En modernare och mer oväntad variant av vampyrlitteraturen, Pinocchio the vampire slayer...

Colour mountain

Eldhimmel

Erik Gustafsson

Rebecca Sundgren

Rebecca fyller på butikshyllorna på sin praktikplats på Circle K

Att ha praktikplats

Jag har varit på daglig verksamhet i tio år, men emellanåt har jag även haft praktik 2–3 dar i veckan i långa perioder. Jag tycker att det är en väldigt rolig omväxling. Helst om man är på en plats där man tycker det är kul och roligt med det man gör. Där känslan är att när man går upp på morgonen är man glad att man ska till sin praktik, man går dit med ett leende på läpparna. Men sen finns det dagar där det kan ta emot så klart, kanske när man sovit dåligt eller när det är extra mycket att göra på praktiken. Då är det ju viktigt att man är på en plats som har förståelse för ens mående just då, och det är ju också väldigt viktigt för att trivas.

Sen är det viktigt med att kommunikationen är bra och att arbetsgivaren förklarar på ett bra sätt, så att man förstår vad man ska göra. Man ska även kunna skratta och ha roligt tillsammans.

En viktig sak man ska ta upp när man börjar på en praktikplats är att man inte ska göra saker som man inte klarar av eller kan ta ansvar för. Det får inte bli för mycket även om det är en spännande utmaning. Jag som har varit på några praktikplatser har lärt mig vad jag kan och inte kan. Personligen tycker jag att en bra start på en praktikplats är att man får regelbundna uppgifter i början för

att få in en bra vana, och med tiden kan man lära sig något nytt när man är redo för det.

Man ska ha en balans i det man gör utan att bli stressad och må dåligt för det, inte heller behöva vara rädd för att göra fel. Det är viktigt att både kunna fråga och säga ifrån på praktikplatsen, att de har förståelse för dig och dina behov.

Jag har tidigare haft praktikplatser där jag haft en klump i magen då jag inte kunnat säga ifrån. Jag ville inte att de skulle bli arga på mig om det blev för mycket för mig, att de inte hade förståelse för min situation. Där jag är nu på praktik funkar allt utan några konstigheter. Jag trivs jättebra, jag gör det jag ska varje morgon i min egen takt. Beroende på hur lång tid det tar bjuder jobbet på oväntade överraskningar där jag kan få prova nya saker om jag vill och känner mig redo för det. Så oftast har det funkat smärtfritt, och jag hoppas att det finns fler där ute som mår bra med det de gör. Man ska inte må dåligt på sin praktik. Så mitt bästa tips är att vara tydlig från början med vad du klarar av och dina behov.

Inget nytt under solen...

Chris Bergström

Carl Ingelsson

Bilder: DV Media

Kompletterande material

Ofta tänker man att det blivit värre och värre nuförtiden jämfört med tidigare. Vi var och tittade i tidningar från 1925, alltså för 100 år sedan nu, och kan tyvärr konstatera att vi inte verkar ha kommit så mycket längre. Detta gäller både kriminalitet och i världsläget som i skrämmande grad liknar det som är idag. *Då urklippen inte kan läggas in i sin helhet i detta uppslag uppmanar vi läsaren att gå in via QR-koden för att se notiserna och artiklarna i sin helhet.*

Det måste också nämnas här att detta är saxat ur dagstidningar för att ge en bild av det som var aktuellt då. Eventuella tolkningar får läsaren göra själv.

Det var faktiskt rätt stora likheter både lokalt och i världen även om det är 100 år emellan. Internationellt var det också en väldigt turbulent tid; arbetslösheten var stor i hela Europa, det var strejker överallt. Sovjet var ett stort hot mot Europa, som i sin tur allierade sig i en enad front. Mussolini hade precis tagit makten i Italien och gjort sig till diktator. Vi kunde också läsa om att Sovjet organiserat strejker och oroligheter i Kina och även siktat in sig på Indien och Indokina. Allt betalt av sovjetiska staten.

I USA var det motioner om att förbjuda Darwins utvecklingslära i skolor för att det stred mot bibelns läror. Det var också förbudstid i USA, i samband med detta hade man avslöjat 1800 poliser som spritsmugglare. Vad brottslighet beträffar hade bankrånen nått en sån nivå att bankerna utlovade skottpengar på bankrånare. I artikeln stod också att det kunde riskeras att oskyldiga fick lida, men att "det kanske inte var så noga i Amerika".

Naturkatastrofer hände då som nu. I Santa Barbara i Kalifornien var det en våldsam jordbävning på ca 6,5 på Richterskalan. I Colorado och i Frankrike hade det varit stora skyfall med stora skador som följd. I Korea (som då var ett land) hade 3000 människor mist livet till följd av översvämningar. Det var stora skogsbränder i Finland och Tyskland. I England avlöstes en "abnorm hetta" av häftiga hagelskurar som pågick i 6 timmar. Sverige drabbades också av skyfall, 68 mm i Stockholm ledde till stora översvämningar.

För att fortsätta med Sverige så var faktiskt dåtidens kriminalitet inte så olik dagens. Droger, häleri, smuggling, förfalskning, mord och andra oretvligheter förpestade invånarnas liv även för 100 år sedan.

I Sverige hände också mycket. Krafter hade verkat för bildandet av en privatarmé, steg för steg. Detta hade i förlängningen kunnat leda till ett maktövertagande i Sverige, likt Mussolini. Det fanns många sympatier åt det hållet. Blivande statsministern Per-Albin Hansson hade en del att säga om detta under ett tal på Öland.

En artikel om att arbetarlönerna suger ut näringslivet gör också att man känner igen sig idag då det går 95 barnskötarlönerna på en VD. Grimeton, den nya radiostationen utanför Varberg, som klarade trådlös kommunikation med USA invigdes högtidligt detta år. Sen tog sig småstadspampar friheter, precis som idag.

I Helsingborg var det också tufft på andra sätt. Arbetslösheten var så stor att man annonserade och bad folk att inte flytta hit. Till det kom att det rådde en stor bostadsbrist i staden. Årets torka gjorde också att det rådde vattenbrist och allmänheten uppmanades till största möjliga sparsamhet. Man utredde också ett eventuellt flygfält på antingen Berga eller Fredriksdal. Det uppmärksammades också att endast 5 av 51 av stadens styrande var infödda helsingborgare. Samma förhållande visade sig även i andra inflyttningsstäder. En utbyggnad av lasarettet skulle kosta mycket pengar, med utrustning och personal mm.

Det var också mycket annat som hände i världen som fortfarande i vissa delar var outforskad. Amundsen som kommit hem från sin sju år långa resa genom nordvästspassagen firades stort i Oslo. Man hade också hittat en ökenstad av salt mitt i Sahara. Det fanns vidsträckta vita fläckar över hela världen. Man hittade många isolerade folkslag som hade oväntade drag, t ex kvinnor med blont hår i Kina, en indianstam i Panama med mongoliska drag etc.

Andra notiser av intresse var att man beräknade att svenskar tog ett varmt bad endast två gånger om året. Man skrev om berusningsmedel och väldigt färgstarkt om hur de verkade, t ex peyote, mescaline, cannabis, flugsvampar, kamfer och betel. Även om dumhet var ärftligt; "är föräldrarna idioter blir barnen idioter".

En indisk fakir i Paris lät sig begravas i fyra veckor, han var nästan död då kistan öppnades, men överlevde. En dansk tänkte paddla över Atlanten för att vinna en miljon. I New York anände en ångare från Afrika lastad med giftiga ormar till New York zoo. Många nervösa hamnarbetare... Och så avslutar vi med en instrumentsamling i Helsingborg innehållandes instrumentet ingen visste vare sig fanns eller behövdes, den sällsynta klarinettfiolen!

Carl Ingelsson

Chris Bergström

Ur läkarjournalen...

Ännu en gång fortsätter vi med fler läkargrodor. Stres-
sade läkare formulerar sig på märkliga sätt ibland.
De själva vet ju vad de menar, men det som hamnar i
journalen kan vara nåt helt annat...

Patient som klagat över smärtor, framför allt på kvällen, då han
gått och lagt sig i analöppningen.

Diabetes barn, stort, fastnade med axlarna i Västerås.

Mellan dig och mig så borde vi kunna göra den här kvinnan
gravid.

Patienten får ont i bröstet om hon ligger på vänster sida i över ett
år.

Status för utskrivning: Levande - men utan mitt tillstånd.

Enligt brev från Göran Södow som f.n. är ute och flyter och ej kan
återfinnas.

Diskuterades på HIA där patienten låg med infektionsläkaren.

Efter hästkur är patienten stor och ganska rund.

Arbets-EKG: Cyklar med hjälp av tolk.

Far och mor avled då hon var 12 år gammal. De har ingen kontakt
med henne.

Frånskild. Vuxna barn. Har nu en skallad särbo.

Får hjälp av något fruntimmer som han känner ibland.

Haft värk i natt i höger öra som nu försvunnit.

Har varit och fjällvandrat. Nedkom med helikopter igår.

Har varit på röntgen av höger axel som visar oförändrat gott
läge av höftproteserna.

Patienten fick rådet att gå och
hänga sig.

Patienten har ingen tidigare histo-
ria av självmord.

Benen avgår spontant.

Sammanboende kvinna med två
ben.

Efter muntlig ögonkontakt.

Behöver två levande personers
stöd.

Bihålor spolade 5-600 ggr.

Blåsdjur på hjärtat.

Det senaste spermaprovet är
aldrig taget.

Ensam stående man.

Far har också brytningsfel samt
två kusiner.

Har fått champinjoner mellan
tårna.

Silver - "the birb"

Limited surfing

Michael Jensen

Erik Myhrvold

Tänkvärt om förstånd

Vi finner enbart de människor förståndiga som delar våra åsikter.

Francois de La Rochefoucauld

Inget här i världen är så rättvist fördelat som förståndet. Alla tror att de har fått tillräckligt.

Jaques Tati

Den förstår inte mycket som bara förstår det som låter sig förklaras.

Marie von Ebner-Eschenbach

